

ACCIÓ CATALANA

PUBLICACIÓ SETMANAL

Redacció i administració: Trafalgar, 14. - Barcelona.

CONSELL CENTRAL

Heu's ací, en aquesta mateixa plana, la convocatòria del Consell interí d'ACCIÓ CATALANA cridant els socis per a l'elecció del Consell central de la nostra organització. Ha coincidit el trobar-nos a dins la primera quinzena de desembre assenyalada pels Estatuts per a l'elecció dels sis membres que el componen, am bel màxim ingrès d'associats que, a hores d'ara, arriben a l'alta xifra d'un miler.

El Consell interí podrà presentar, tanmateix, un bell report de la tasca realitzada de la Conferència nacional ençà. Les fulles d'aquest periòdic en són testimoni permanent i les múltiples manifestacions de nacionalisme ardent que es propaguen de guisa meravellosa per totes les contrades de Catalunya, tenen gairebé totes llur origen en l'impuls patriòtic d'ACCIÓ CATALANA que compta entre els seus inscrits a veritables apòstols, abnegats i humils, de la causa de la nostra redempció nacional.

Amb el Consell central elegit que començarà d'actuals des de cap-d'any, ACCIÓ CATALANA, veurà créixer encara la seva força i estendre la seva eficàcia. Les Comissions que es constituïran, les delegacions comarcals que seran establertes, donaran a la nostra organització l'estructura que es preveïa en fundar-la.

Curin ara tots els nostres amics, d'aportar llur esforç a l'obra vasta que cal realitzar. Curin d'ajuntar-hi aquells qui encara no són amb nosaltres. L'anyada vinent, 1923, sota la presidència del Consell que serà elegit el 9 del mes que som, ha d'ésser per a ACCIÓ CATALANA i per la causa que representa òptimament avantatjosa.

CONVOCATÒRIA

En compliment del que prescriuen els articles IX i XIX dels Estatuts, convoquem a reunió general de socis la qual tindrà lloc a la sala d'actes del «Centre excursionista de Catalunya» (carrer del Paradís, número 10) el 9 d'aquest mes, a les set del vespre.

Objecte de la reunió: *Elecció del Consell central.*

Barcelona, 1 desembre 1922.

J. Bofill. L. Nicolau d'Olwer.

A. Rovira i Virgili.

R. d'Abadal. Carles Jordà.

Leandre Cervera.

ARTICLE IX.—*Amb el fi de no trencar l'orientació de les campanyes, l'elecció dels sis membres del Consell designats per sufragi directe, es farà per terços cada dos anys, dins la primera quinzena del mes de desembre, per a començar d'actuar des del primer de gener següent.*

Els sis membres designats per sufragi directe, determinaran en la primera sessió de cada bienni la constitució del Consell, assignant-se els càrrecs següents: un president; dos vice-presidents; un tresorer i dos secretaris. Els

delegats de les comissions tindran el càrrec de vocals del Consell.

ARTICLE XIX.—*Els acords a les Juntes generals es prendran per majoria de vots. En cas d'empatar, decidirà el de la presidència.*

Cada soci podrà trametre per escrit a les oficines d'ACCIÓ CATALANA el seu vot o la seva delegació en un altre soci.

Advertiments

Per entrar a la reunió i prendre part a la votació, caldrà acreditar la condició de soci mitjançant la presentació del darrer rebut. El soci que, per pèrdua o qualsevol altra causa justificada, no el tingui en el seu poder, haurà de demanar a les oficines un document que ho acrediti.

—El soci que voti per escrit haurà de remetre la candidatura dintre un plec clos, firmant, de manera entenedora, en la part exterior del mateix plec.

EL TERÇ APLEC COMARCAL D'ACCIÓ CATALANA A BERGA

Com havem vingut anunciant des d'aquestes planes, el nostre terç aplec comarcal tindrà lloc, diumenge, 3 de desembre, a Berga. Els nostres amics d'aquella contrada ens comuniquen belles impressions sobre aquest aplec dels patriotes del Bergadà. El benemèrit periòdic el *Pi de les tres branques*, ha donat pel seu compte notes falagüeres sobre de la importància d'aquest acte.

Ultra les festes de les quals ens férem eco en el nostre número anterior, tindrà lloc un gran míting públic en el qual parlaran els senyors:

JAUME BOFILL I MATES
LLUIS NICOLAU D'OLWER
J. PUIG I ESTEVE RAMON VINYES
LLUIS JOVER

25 CTS.

REVISTA DE LA PREMSA

Què cal...

Heu's ací en pocs mots com *Sempre avant!*, de Borges Blanques, (5 novembre), *exposa la tasca dels patriotes catalans*:

Què cal per a ésser bon nacionalista? ésser soci d'alguna entitat? assistir als actes nacionalistes? Això cal, però no n'hi ha prou: cal sacrificar-se moralment i materialment; primer no donant escalf a cap institució o portaveu escrit en llengua forastera i, després, desprenent-se d'unes pessetes per a la premsa nacionalista i per a l'ensenyament català.

Si els centenars, els milers de pretesos nacionalistes catalans adoptessin en llur viure quotidià el compliment d'aquestes dues obligacions cabdals i ineludibles que són protegir la premsa i l'*escola catalana*, el catalanisme doblaria automàticament la seva eficàcia. Però hi ha molts centenars, potser milers de "nacionalistes" que de "nacionalistes" només en tenen la pretensió de dir-se'n. Sembla que el corrent actual és de reintegrar tots aquests catalans al ver significat del mot. Feta aquesta reconquesta el guany serà notori.

L'esperit de Catalunya

Ramon Bergadà al *Pi de les tres branques*, de Berga, (20 octubre), *reconta una aparició simbòlica que li esdevingué en una seva estada miraculosa al nostre Pireneu, la qual, majestuosa, li digué uns mots semblants a aquests*:

"Avui com ahir, i demà com avui i sempre a la feina, al meu treball de cada dia, des de fa molts anys, des de fa segles. La meua tasca és a voltes ben ingrata; però hi aboc tant d'amor, que el meu delit mai no minva. Un dia el meu poble fou brutalment fermat a remolc d'una carroça reial. D'allavors ençà, ha anat arrocegant-se a mercè d'uns folls concers, aviats per uns guiadors més folls encara. Pel rastre de sang es coneix el camí del seu Calvari. Tot el torbellí d'amor patri, que vaig fer brunzir de cap a cap d'aquesta terra, no pogué prevaldre contra la ferocitat dels invasors. Catalunya fou esclava! Jo, ple de despit i de desesperació, vaig venir a refugiar-me a la soledat de les altes muntanyes, jurant davant el cel i davant el món una implacable revenja".

Aleshores l'aparegut—un vell venerable,—emmudí un instant. Després amb la faç encesa d'ira i amb la barba tremolosa d'emoció continuà dient:

"Un sens fi d'engúnies han vingut a apunyalat mon pit. He vist aquesta Pàtria, que passejava un dia per tot el món la seva glòria, des del cim dels seus vaixells i amb la poderosa fulgència dels seus llibres immortals, com ha anat rodolant d'esclavitud en esclavitud, fins a esdevenir l'escarni d'innobles concupiscències. He vist com li han anat arrabassant tots els florons de la seva corona i li han anat espellifant el mantell de sobirana. I he vist pitjors mals que tot això: he vist com els seus fills, per les venes dels quals rebotia la sang brava dels passats, esguardaven negligents la marca de l'esclau, sense rebel·lar-se contra l'afrent que duïen al desobre. He vist com la nostra gloriosa llengua, aquesta llengua que té l'aspra virilitat de les nostres muntanyes i les onejants suavitats de la nostra Mediterrània, era arreconada per una llengua forastera, pels nostres poetes, filòsofs i historiadors. Els venerats espectres de Ramón Lull, del rei Jaume i d'Ausias March, com deuen haver-se abscondit amargament, davant la degeneració de llur niçaga! Aquesta vessania era mil voltes més greu que les vergassades que els infingien els tirans; era l'esclavitud de l'ànima!"

Aleshores el vell reconta el seu romiatge de poble en poble, de ciutat en ciutat, desvetllant en uns i en altres el sentiment de Pàtria fins a l'alba de la nostra renaixença en què la llengua fou recobrada per obra dels poetes. Aquest corrent de catalanitat, però, fou desviat. Molts se n'han valgut per aixecar-hi un pedestal o han fet callar llur cor juvenivol amb un *seny* tanmateix camuflat...

En veure que els homes assenyats ja no feien cap cas de la meua veu trasbalsadora, he anat a agitar la joventut; he fet rebote en el seu pit les sanitoses fuetades de la tramuntana, i els he fet aspirar, amb els pulmons ben oberts, tota la fortitud de la nostra terra. En el meu isolament, en la meua existència errant per les muntanyes, m'és un bon goig esguardar aquestes impetuoses joventuts, brotades de tots indrets, que es rebel·len resoltament a seguir per uns viarans que emmenen a la prostitució dels sentiments més nobles. Això em plau bé. Res de concomitàncies amb els usurpadors dels nostres drets; res de conxorxes amb els traïdors a la Pàtria.

La tasca regeneradora de les joventuts d'avui—continuada,—retornarà aguditzant-la, l'òptima confiança dels milors temps del nostre ressorgiment nacional.

Jo crec que l'alliberament de Catalunya està a l'abast de les nostres joventuts anirà creixent...

Heu's ací el fet evident d'avui: la joventut catalana es reintegra totalment a Catalunya.

Jo só l'esperit de Catalunya...

diu aquest ancià venerable. Això és l'esperit de la Pàtria, com venim observant des d'aquestes planes, es reintegra en els millors.

Jo lluitaré sense treva fins que al cor d'aquesta terra hi abrondi, gegantina, una foguera d'amor patri, fins que l'ànima d'un Mac Swidney faci ressonar, al damunt de les nostres banderes, el corn de la Reconquista.

Això és, fins que tots els catalans despullats de tota afecció pertorbadora, cremant d'amor per Catalunya, s'elevin per damunt d'ells mateixos i atenguin aquell heroisme que fa invencibles els defensors de les causes nobles i anoreta, només que amb la seva majestat augusta, l'enemic.

Eufemismes i tòpics

Fa observar Jaume Maurici a *Alt Empordà*, de Figueres, (11 novembre) que dintre el moviment català, sobre tot en determinats sectors, no es diuen les coses pel nom llur. Segons el senyor Maurici, havem d'acostumar-nos a ésser clars, per bé que l'experiència ensenya que hi ha perills en això i que el codi penal espanyol roman vigent. És clar que no es pot ésser exigent diu l'articulista empordanès, i que no cal fer escola d'heroismes inútils. Hi ha però tòpics vells que continuen imposant-se com un pes mort i que no corresponen al to del nacionalisme integral que avui va acaparant la simpatia dels bons patriotes. Per exemple, heu's ací el tòpic de la política madrilenya:

Què se'ns dona a nosaltres de la política madrilenya? Avui per avui, únicament com. prenem l'ús d'aqueixa frase en les fuites regionalistes. Dintre un concepte estricte de regionalisme, aqueixa frase podrà tenir alguna eloqüència i podrà evocar més o menys el veritable sentit de la batalla. Però l'havem de considerar al marge de la nostra idea nacional.

L'enemic de Catalunya no és avui "la política madrilenya" ni tampoc la seva variant "la política centralista".

L'enemic de Catalunya-nació és més subtil i més exacte.

Havem arribat avui a una concepció del nacionalisme que no té res que veure, que fins i tot és oposada a la dels regionalistes i a la seva doctrina.

L'enemic de Catalunya-nació és l'esperit i la raça que propugna la nostra assimilació.

Mantinguin els bons regionalistes els tòpics caducs. Per a ells l'adversari és el sistema. Per a nosaltres, segons el senyor Jaume Maurici, l'adversari és (Continúa pàg. 139)

El problema de les nacions ibèriques

per

A. ROVIRA I VIRGILI

(Text íntegre de la conferència donada a Reus, el 16 novembre 1922)

Catalans de Reus!

Fa dos mesos que des de la tribuna de l'Ateneu baronès parlava de la tria dels camins que podem seguir els catalans per a arribar a la consecució de la nostra llibertat nacional; aquesta tria és un aspecte interior del nostre problema. Avui vinc a Reus a parlar d'un aspecte exterior: el de la relació o convivència de la nació catalana amb les altres nacions ibèriques.

Per haver-me ofert ocasió i tribuna per a descabdellar aquest tema, dono sinceres gràcies a la "Joventut nacionalista republicana" i al "Foment republicà nacionalista" de Reus. Em plau parlar en aquesta ciutat, on tinc vells amics, als quals m'uneix, no solament la comunitat de la procedència pimargalliana, de la qual estic i estaré sempre orgullós, sinó el fet que en les darreres etapes de la política catalana aqueixos amics i jo havem fet una mateixa evolució, i per l'ampla ruta del federalisme pactista havem arribat a l'afirmació plena del nacionalisme català. Jo crec, senyors, en tinc la seguretat, que si En Pi Margall visqués en els nostres dies i entre nosaltres, la seva posició davant del problema català fóra la mateixa posició nostra. Nosaltres, d'En Pi i Margall en conservem molt més que el programa, que és un document passatger, sotmès a les constants modificacions del temps i de les circumstàncies; en conservem l'esperit, que és etern i jove i travessa els anys i les generacions dels homes. (Molt bé)

Vull confessar, amb tota franquesa, que encara tinc un altre motiu de satisfacció parlant davant de vosaltres. I és que essent jo tarragoní, i sentint una oració filial per a Tarragona, la meua amistat i la meua comunitat d'idees amb els companys reusencs, les considero com una superació de la vella rivalitat entre Tarragona i Reus, rivalitat que les noves generacions de les dues ciutats afortunadament ja no senten. Al contrari es senten, s'han de sentir cada vegada més unides i més germanes. Hi ha, en efecte, nobles llaços que les uneixen. L'un llaç, antic, és el comú fons romà del nostre Camp, el tros més llatí de Catalunya, el tros més llatí de la península ibèrica; mentre al gloriós turó tarragoní s'alçaven els sumptuosos edificis romans, una gran colònia agrícola romana s'estenia pel pla de Reus, ric de bona terra i d'aigua fecundadora. L'altre llaç, és més modern, és viu i actual: la nostra comunitat nacional de catalans. Pel record de la nostra egrègia àvia, Roma; per l'amor de la nostra mare, Catalunya, reusencs i tarragonins tots havem d'ésser uns en la lluita per a llibertat de la pàtria. (Aplaudiments)

Després d'aquest esplai cordial, vaig a ocupar-me, senyors, del primer punt del meu tema.

EL MOT "IBÈRIA"

Abans d'entrar en el fons del problema ibèric, m'ha semblat necessari l'aclarir i el fixar el sentit dels noms, perquè cada vegada estic més convençut que la confusió dels noms coincideix amb la confusió de les idees i que aclarint els noms els conceptes s'aclareixen. Catalunya és ibèrica? Catalunya és espanyola? Per a contestar aquestes preguntes cal fixar abans el significat dels mots Ibèria i Espanya, sig-

nificat que no ha estat sempre el mateix a través de la història.

Ibèria és, d'aquets dos mots, el més antic. Ve del temps dels grecs i es remunta a algunes centúries abans de Jesucrist. De primer, el nom d'Ibèria només era aplicat al Sud i al Llevant de la península; i és que aleshores els ibers, pujant del Sud, s'havien estès per la zona del litoral de l'Est, entrant terra endins per les conques de l'Ebre i del Segre). Fou més tard, ja en el segle III abans de Jesucrist, quan els ibers s'estengueren en direcció a Ponent, ocupant el planell central a costa dels celtas i produint-se la iberització de quasi tota la península. Des d'aquell temps, tota la península fou denominada Ibèria, i alguns autors fan arribar l'Ibèria fins el riu Roine, perquè una de les primeres onades d'ibers arribà fins allí.

En aquest sentit, doncs, els catalans som ibers, Catalunya forma part d'Ibèria en el sentit geogràfic de la paraula.

Però això no vol dir que Catalunya, per la raça, sigui ibèrica. Existeixen dues zones ètniques a Catalunya: la pròpiament ibèrica, que s'estén des de Tortosa a Lleyda, seguint el curs de l'Ebre i del Segre i la zona lígura, formada pels habitants anteriors als ibers, que agafa tot el restant del territori de la Catalunya estricta. Els ibers, quan entraren al nostre territori, predominaren ètnicament per la banda de Tortosa i Lleyda; són els ilercaons i el ilergetes. A les altres parts establiren només un domini polític, però la gran majoria de la població era lígura. Tal és el cas de la nostra Cosetània. Cosetans del Camp de Tarragona, del Penedès i de la Conca de Barbarà; laietans de Barcelona i de la Costa de Llevant; lacetans de la comarca de Solsona; ausetans de Vich i de Girona; indigetes de l'Empordà; ceretans de la Cerdanya, i sordons del Rosselló, pertanyien a la raça anterior als ibers, que s'anomena lígura.

El país on més dominaren els ibers ètnicament, és el planell central peninsular i en general el territori actual de la llengua castellana. Els peninsulars més ibers són els castellans. Els treballs de Schulten i de Bosch i Gimpera han demostrat que Catalunya no és fonamentalment ibèrica. El fons més antic de Catalunya no és ibèric. El major fons ibèric correspon a Castella, on fou esborrada la raça celta. Fixeu-vos en els caràcters que Schulten assenyala als ibers i veureu que corresponen als castellans. Hi ha, doncs, una diferència essencial en el fons prehistòric dels dos pobles. No podem admetre el mot Ibèria com a expressió d'una suposada unitat ètnica entre tots els habitants de la península. No existeix el fons ibèric comú de què han parlat el portuguès Oliveira Martins, el català Maragall i el basc Unamuno. El nom Ibèria només el podem admetre com una denominació geogràfica, aplicada a la totalitat de la península situada a l'extrem Sud-Oest d'Europa.

EL MOT "ESPANYA"

Passem ara al mot Espanya. Això ja és més delicat. Ara ja toquem coses vives. Però jo vull tractar aquesta

qüestió d'una manera serena, desapassionada; podria dir, si no fos vanitat, d'una manera científica. Després de la meua conferència a l'Ateneu barcelonès, En Marius Aguil·lar va dir que la meua oratòria era "una oratòria anatómica". M'agrada el mot, i el recullo. Posarem, doncs, la denominació Espanya estesa damunt del marbre, com si fóssim a l'amfiteatre d'una Facultat de Medicina, i en farem l'estudi anatómic.

El mot "Espanya" no correspon prou bé avui a la totalitat de la península. És veritat que Catalunya fou Hispània en l'organització romana. Formava part de la província Citerior, que tenia per capital la nostra Tarraco. Però, i després? El significat primitiu no pot prevaler avui. El fet que Catalunya formava part de la Hispània romana no significa gran cosa. Portugal també fou Hispània, o sigui la Lusitània, i ara ningú no el comprèn dins del nom Espanya, perquè se'l considera com una nació distinta. Catalunya es troba en el mateix cas.

Aquest fet el demostra l'evolució històrica. A l'Edat mitjana, quan vingué la reconquesta del territori envaït pels moros, durant segles el nom "Espanya" no fou aplicat a Catalunya. El primer sentit d'aquest nom fou aleshores—i ho diem sense ironia,—el de "terra de moros", designant el territori que els moros dominaven encara.

Algú ha retret que en el segle IV, en l'època comtal, la Catalunya vella fou anomenada "Marca hispànica". Però és cosa comprovada que "marca" volia dir terra fronterera, i per tant la "Marca hispànica" era la terra situada a la ratlla d'Espanya, tocant a Espanya, però no dins d'Espanya.

Després, el mot Espanya s'aplicà al reialme de Castella. En Miret i Sans va demostrar, citant una multitud de documents, que durant bona part de l'Edat mitjana, Catalunya no és compresa sota el nom d'Espanya. El comte Ramon Berenguer IV, quan es dirigia a Alfons VII de Castella l'anomenava Hispaniarum imperatori, emperador dels espanyols.

És en temps dels reis catòlics, iniciada ja la nostra decadència nacional, en camí de l'unitarisme, quan el nom Espanya és aplicat en un sentit polític. Però és que aquest nom, que comprenia el conjunt de les terres peninsulars ha mantingut el seu sentit primitiu? Portugal va separar-se d'Espanya, i després d'ésser incorporat de nou al reialme espanyol per Felip II, se'n va separar definitivament l'any 1640, en ocasió de la doble revolta portuguesa i catalana. Catalunya hagué de pactar amb Espanya, conservant gairebé totes les seves llibertats; però les perdé l'any 1714. Perquè aleshores fou vençuda Catalunya, continua éssent oficialment Espanya. Estem així a la mercè dels fets consumats. Som espanyols perquè vàrem perdre. Si haguéssim guanyat, i haguéssim aconseguit separar-nos d'Espanya no seríem espanyols. És que si els catalans fóssim espanyols per natura podria una guerra canviar la nostra condició? (Aplaudiments).

Si Portugal no és Espanya, en el sentit nacional del mot, per què ha d'ésser-ho Catalunya? Tots sabem que Portugal i Castella s'assemblen més que Castella i Catalunya. És evident que la llengua portuguesa està més aprop de la castellana que no n'està la catalana. Tenim, doncs, els catalans, al menys igual dret que els portuguesos a distingir entre Espanya i la pròpia nació, entre Espanya i Catalunya.

Aquesta distinció la fan els mateixos castellans. No veieu llur tendència a anomenar espanyol l'idioma castellà? En aquest punt deixem-los dir, no els contradiguem, perquè tenen raó. L'idioma castellà és l'idioma espanyol. No podem protestar-ne. Espanya és l'esperit, el govern, la raça de Castella.

Comprendria que si el nom Espanya tingués un gran

valor internacional, els catalans els reivindicéssim al·legant que en temps dels romans Catalunya formava part de la Hispània. Però tots sabem que a l'estranger, no es té avui del mot Espanya un gran concepte, no fa una gran impressió. Per què havem, doncs, de disputar-los-el? Però els castellans han d'ésser lògics: si l'idioma castellà és l'idioma espanyol, han de reconèixer que la nació espanyola és aquella part del territori peninsular on es parla el castellà o espanyol; i per tant, en aquest sentit, ni Bascònia, ni Galícia, ni Catalunya són Espanya, encara que formin part de l'Estat espanyol. (Grans aplaudiments).

Direm, en resum, que admetem el nom d'Ibèria des del punt de vista geogràfic, considerant que comprèn tota la península. Respecte al nom Espanya no tenim cap inconvenient a deixar-lo als castellans, tot posant al costat d'una nació espanyola una Catalunya definida i única encara que pertanyi avui a un Estat que no és el propi. De la mateixa manera que hi havia una Polònia definida i única quan els polonesos estaven repartits entre els Estats de Rússia, de Prússia i d'Àustria, i conservaven llur esperit nacional a despit del trossejament triple.

Jo recordo que anys enrera, una eminent artista, la Wanda Landowska, protestava del fet que en uns cartells anunciant un concert li haguessin dit artista russa. "Jo só polonesa, va declarar; mai no podré ésser russa, per tant". (Molt bé).

LES QUATRE NACIONALITATS IBERIQUES

Podem establir doncs, quatre nacions peninsulars, que tenen ja una arrel prehistòrica, tal com segueix: Espanya ibèrica; Catalunya, lígura, Bascònia, pre-ibèrica i pre-lígura, de la raça neolítica pirinenca; Portugal amb Galícia, fons ibèric amb una part celta considerable.

Aquestes són les quatre personalitats nacionals peninsulars. Per què n'hi ha hagut una de dominadora i hegemònica?

Guaitant el curs de la història veig un conjunt de fets que han afavorit la nació castellana o espanyola. Aquests fets són, principalment i des del començ de l'evolució de les nacions peninsulars, els següents: la seva major extensió territorial; la seva situació central; la victòria lingüística que aconseguí damunt del galleg, que abans era la llengua literària fins per als castellans. Veig, d'altra banda, el fet d'una Catalunya que desvia a seva trajectòria. La política dels nostres comtes i comtes-reis no fou del tot encertada. No van comprendre que l'esplendor futur de la nació catalana exigia en els temps de la reconquesta, una política i una acció encaminades a guanyar la majoria possible de territori peninsular, perquè con més s'eixamplés aquesta àrea més gran fóra el territori nacional català i més ample el domini de la nostra llengua. En Jaume I va seguir la bona política peninsular. Amb les expedicions de reconquesta de l'alt Rei, es fan catalanes València i Mallorca. Però aquell Rei va cometre encara el gros error de regalar el reialme de Múrcia als castellans, cedint-lo al rei de Castella que era gendre seu, després d'haver-lo reconquistat els catalans.

Si els nostres comtes i reis haguessin tingut un ple sentit nacional—que, d'altra banda, estava tot just formant-se en aquella època—i haguessin fet una més ampla reconquesta peninsular, tota la faixa oriental de la península seria avui una gran nació catalana. Al contrari, les conquestes fetes al Sud de França, a Itàlia, a l'Orient mediterrani, tota aquella expansió magnífica, s'esvai.

De passada, faré remarcar que és un fet cert que l'àrea actual de la llengua catalana en la seva part meridional i occidental, és deguda quasi sempre a la colonització feta pels catalans en temps de la reconquesta sobre els moros. No es

pot admetre la hipòtesi que la llengua catalana fos parlada ja abans de la vinguda dels romans com sosté En Carreres i Candi. La nostra llengua és la llengua llatina, transformada a Catalunya durant els segles, i que conté segurament una part de mots de l'anterior parla indígena. Tampoc no podem admetre la hipòtesi que la transformació de la llengua llatina en llengua catalana estés feta a València quan el rei En Jaume I reconquistà aquell territori. Hi ha una prova convincent que demostra que l'àrea de la nostra llengua per aquella banda és deguda a la colonització que seguí a la reconquesta de l'alt rei. En efecte: dels documents antics i dels fets històrics resulta clar que aquelles poblacions que van ésser repoblades per catalans parlen avui encara català, i que les repoblades per aragonesos parlen castellà. Les excepcions que poden citar-se són escassíssimes i encara tenen llur explicació.

Però això ja no té remei, i avui ens trobem amb la realitat peninsular de quatre nacions, la més gran de les quals és la castellana. A aquestes quatre nacions no corresponen pas quatre Estats. La nació galaica-portuguesa, que té una sola llengua, perquè la llengua gallega i la llengua portuguesa són una mateixa llengua, està dividida en dos Estats. Bascònia té un tros a l'Estat espanyol i un altre tros a l'Estat francès. Catalunya, també dividida entre dos Estats, està mancada igualment d'Estat propi.

L'evolució d'aqueixes quatre nacionalitats ofereix un fet important: i és la separació definitiva de Portugal, que trenca l'unitat política de la península. És interessant de remarcar que quan en el segle XVII esclata una doble revolta contra Espanya, la dels catalans i la dels portuguesos, i els castellans veuen la impossibilitat de retenir alhora Catalunya i Portugal, concentren tots els esforços contra el poble que els era més odiós, contra Catalunya. En guerra contra Portugal, en guerra contra França i contra altres pobles d'Europa, Espanya es preocupa sobretot de la guerra contra Catalunya. Gràcies a aquesta preferència, Portugal triomfà en la seva revolta. Pot ben dir-se que la independència de Portugal la conquistà Catalunya. (Molt bé).

LA FORMULA UNITÀRIA

Les quatre nacions que existeixin dins la península han de tenir fórmules de convivència. Llevat de Portugal, la fórmula d'avui és la fórmula unitària. Però aquesta fórmula no assegura la convivència espanyola.

Els catalans, dins el règim unitari, podem ésser súbdits d'Espanya, pagar-li les contribucions, servir en el seu exèrcit. Però la nostra ànima i el nostre cor els han fugit per sempre més. (Ovació).

El plet nacional entre tots dos pobles, els conflictes entre Castella i Catalunya, no són cosa d'ara, són cosa molt antiga. Es diu sovint que el catalanisme és obra de quatre boigs i de quatre polítics malvats. Si això fos cert, aqueixos malvats i aqueixos boigs ja haurien existit molts segles enrera.

Les desavinences entre tots dos pobles les trobem ja en temps llunyans. A la Crònica d'En Jaume el Conqueridor es diu dels castellans que "són gent de molta ufana i orgullosos", i compta l'alt Rei, que una vegada els castellans el van fer "eixir de mesura". Un altre rei català, Pere III, el Cerimoniós, sortint d'Aragó, quan es trobà davant la ciutat de Fraga—que és catalana, encara que pertanyi oficialment a Aragó—va saludar la nostra terra dient-li "terra de lleialtat", com oposant-la a la que acabava de deixar. Encara hi ha més anècdotes en el mateix sentit. Anfòs IV, anomenat el magnànim, fill de Ferran el d'Antequera, estava voltat de castellans que treballaven contra Catalunya. Una delegació catalana li demanà que els allunyés del seu costat. Alshores el rei va preguntar: "Les criades de la reina tam-

bé han de marxar?" I li van respondre que fins les mules que havia portat, si parlaven en castellà.

Catalunya i Castella són un matrimoni que es baralla en plena lluna de mel. Tan bon punt van ajuntar-se, van començar les desavinences. Els conflictes dels telèfons i dels concursos de ramaderia no són pas cosa nova. Molts de vosaltres coneixeu el famós Palau de la Generalitat de Barcelona; doncs quan es construïa la seva part moderna, el cos d'edifici modern, que dona a la plaça de sant Jaume, obra del mestre Pere Blai, els treballs es van haver de suspendre per ordre del virrei castellà, perquè deia que la Generalitat estava construint una fortalesa. Va haver d'anar una comissió a Madrid, i el rei,—i cal dir que en alguns casos els reis tenien més seny que els seus representants i ministres—va revocar l'ordre de suspensió de les obres i aquestes es van poguer acabar. Un altre virrei, també castellà, va declarar un dia als diputats catalans que li reclamaven el compliment de les nostres Constitucions: "Cumpliré las Constituciones que me parezca y las que no me parezca, no".

No, la fórmula unitària no pot ésser una fórmula de convivència. És la convivència de la presó, on viuen junts els carcellers i els presos. No és aquesta la convivència que volem els catalans. No és aquesta tampoc una fórmula d'integració peninsular, perquè Portugal en resta fora, i l'unitat política de la península, sense ell està mutilada. Els portuguesos no voldran entrar mai dins un règim unitari. Tampoc avui no és de cap manera possible el reduir-los per la força. Cal tenir present que Portugal pertany, com Espanya, a la Societat de les nacions, i que aquesta garanteix la independència i la integritat territorial dels seus membres, contra tota agressió exterior.

LA FORMULA FEDERATIVA

Semblava que la federació era la fórmula ideal per a la convivència de les quatre nacions peninsulars. Una gran part dels anomenats "iberistes" que hi havia en el segle passat, com En Salmeron, eren partidaris d'una federació entre dos Estats: el portugués i l'espanyol. Davant d'aquesta fórmula dual, En Pi Margall exposava la seva fórmula de federalisme regional: als 14 Estats regionals representants per les 14 estrelles de la bandera federalista, s'afegiria un altre Estat, el de Portugal.

Cal tenir la fermesa de les conviccions, i dir que avui que cap de les dues fórmules no és perfecta, ni la d'En Salmeron ni la d'En Pi i Margall. Hi ha una tercera fórmula: la plena sobirania.

Hi ha gent, a Catalunya mateix, que creu que la independència de les nacions és incompatible amb la seva convivència. I això és un error.

En Cambó, defensant la seva tesi de l'unitat política espanyola, sosté que hi ha a la península interessos comuns. I en aquest punt té raó. Però és que només l'unitat política o la fórmula federativa pot lligar aqueixos interessos? L'exemple del món ens mostra que hi ha altres procediments, altres fórmules per a lligar els comuns interessos econòmics i polítics. Al Nord d'Europa, a la regió del mar Bàltic, hi ha Estats diversos novament creats que tenen molts d'interessos comuns, i no obstant no es federen. En el Centre d'Europa hi ha els Estats danubians, que tenen igualment problemes i interessos comuns, i que no es federen tampoc.

Algún regionalista català ha invocat el curs dels rius, com argument en pro de l'unitat política de la península. Segons aquesta teoria, els pobles travessats per uns mateixos rius han de formar part d'un mateix Estat. Però jo pregunto: I el Rin, que travessa Estats diversos? I el Danubi blau, que porta les seves aigües al mar Negre i que travessa tants d'Estats diferents? I aquí mateix, a la penín-

sula ibèrica, si el curs dels rius fa indispensable l'unitat política, com s'explica que Portugal sigui independent, quan hi ha els rius Tajo, Duero i Guadiana, que neixen a Espanya i entren a Portugal?

La invocació al curs dels rius i a la geografia, com argument per a justificar l'unitat política, és sofisme. (Molt bé).

LA MILLOR SOLUCIÓ

Però és que la federació constitueix la més ampla fórmula de convivència? És que més enllà de la federació, no hi ha altra cosa sinó l'isolament? Entre la federació i l'isolament hi ha fórmules intermèdies. El règim de les colònies angleses va més enllà que la federació. Agafeu la constitució de l'Estat lliure d'Irlanda, i veure que va també molt més enllà de l'autonomia federalista. Mireu les nacions bàltiques i danubianes, políticament lliures i unides per tractats i aliances, que responen a la comunitat dels interessos econòmics, financers i polítics. Una fórmula semblant, per exemple, podria aplicar-se al problema de les quatre nacions peninsulars. Aquestes quatre nacions, amb pactes i tractats diplomàtics i comercials, resolldrien els problemes comuns.

Aquesta fórmula, que jo crec que és la que triomfarà al capdevall, hauria de despertar la simpatia dels castellans que es planyen dels Aranzels proteccionistes en favor de la indústria de Catalunya. En certa ocasió, un vell catalanista parlava amb un funcionari castellà, i aquest li deia que ell era lliurecanvista, perquè ell volia tenir la llibertat d'escollir els draps del seus vestits on li plagués, enl loc de consumir per força els de Sabadell i de Terrassa. I el vell catalanista li contestà que ell també era lliurecanvista, però lliurecanvista de governants, de lleis i de llengua. Els catalans, va dir, volem escollir-nos també els que ens plagui. (Grans aplaudiments).

EL PIMARGALLISME I EL CAS DE CUBA

I ara he de parlar de l'intent que veiem d'oposar a la tesi nacionalista catalana les doctrines d'En Pi i Margall. La fórmula federal no pot ésser imposada per força. Havem dit ja que si En Pi i Margall visqués avui entre nosaltres, pensaria com nosaltres. Cal distingir, en efecte, el principi del federalisme pimargallià i les seves aplicacions pràctiques. L'essència de la seva doctrina, és el principi del pacte de la voluntat humana. Quan ell, aplicant la fórmula federativa, defensava la federació espanyola o ibèrica, partia del principi que els pobles peninsulars volien aquesta federació. Però si ell s'hagués convençut que un poble volia la independència, hauria defensat per aquest poble, no ja l'autonomia federativa, sino la independència total.

Recordi's la seva actitud davant el cas de Cuba. Ell defensava de primer el reconeixement de l'autonomia cubana. Però quan va veure que els cubans no es conformaven amb l'autonomia, i volien la independència plena, En Pi i Margall, des del *Nuevo Régimen*, defensà la independència i no l'autonomia solament.

El cas de Cuba hauria de servir de doble exemple, per als catalans i per als espanyols. Els cubans aconseguiren llur llibertat després de repetides revoltes, a còpia de vessar sang. Jo penso en el mèrit que hauria contret un governant espanyol, que anticipant-se als fets de l'història, hagués reconegut allò mateix que després, havia d'ésser un fet. Cubans i espanyols s'haurien estalviat guerres i dolors.

L'odi dels espanyols, en temps de les insurreccions cubanes era per a la bandera de Màxim Gómez i Maceo, aquella bandera blava i blanca, amb l'estrella solitària. Avui aquesta bandera és oficial, i als ports espanyols la reben amb les canonades reglamentàries d'homenatge, quan la hissa un

vaixell de guerra. Avui Cuba, per a Espanya, és una de les vint nacions germanes de les Amèriques. No fa gaire que en una població espanyola, Avilès, es va celebrar un certamen literari de germanor hispano-cubana. Per a arribar a això cal passar per guerres i pel sacrifici de la sang? Per què no estalviar aqueixes proves? Per què se'ns vol fer passar als catalans per proves cruents abans de què siguem acollits com a germans peninsulars? (Molt bé).

El moviment nacionalista de Catalunya avui ja no té aturador. Si no plau ja l'autonomia federativa, un cop començada l'acció violenta s'arribaria a la màxima conseqüència. Som nosaltres els que proposem una fórmula pacífica, que parteixi del reconeixement de la sobirania nacional catalana. Ells volen fer-nos passar per la tragèdia de la sang abans de veure triomfant la nostra bandera.

LA CATALUNYA FEDERAL

Parlèm ara, finalment, de l'estructura interior de la futura Catalunya i de la seva relació amb les altres nacions.

Jo crec, senyors, que podem aplicar al nostre problema la fórmula federalista. Podem aplicar-la a les tres grans regions de la nostra nació: la Catalunya estricta o vell Principat de Catalunya, València i Balears. Aquest és el nostre federalisme. No som federals d'Espanya. Som federals de Catalunya.

A aquesta unió federativa de Catalunya, Balears i València, dedicarem l'esforç de la nostra intel·ligència i del nostre braç.

Amb les altres nacions ibèriques hi volem viure en pau i amistat. És possible trobar fórmules de convivència que lliguin els interessos comuns de diverses menes. Però aquestes fórmules han de partir del reconeixement de la nostra sobirania nacional. Podrien entrar en aquestes fórmules, potser, altres pobles a més a més de les quatre nacions ibèriques. Per què no hi podrien entrar, per exemple, la França germana o la Itàlia amiga?

Quan se'ns diu que el nostre nacionalisme és esquifit o tancat, nosaltres somriem amb ironia. Jo us he de confesar que vaig arribar a la meva convicció nacionalista catalana, no pel camí de la història de Catalunya, sinó pel camí de la història dels moviments nacionalistes europeus. El nostre nacionalisme no és esquifit ni tancat, perquè està ple d'esperit universal.

Però avui ningú no creu en la possibilitat d'aquells Estats Units d'Europa que somnià Victor Hugo. Els pobles quan tenen qüestions comuns, s'entenen i pacten, però sense cedir cap mica de sobirania. Una nació quan ha conquistat la seva llibertat nacional, no es presta a cedir-ne cap tros, com exigeix la federació.

Precisament l'aspiració a la sobirania plena i la persistència d'un moviment, proven que un poble és realment una nació. Les regions devengades es barallen. Però aquesta classe de moviments, quan una vegada esclaten, no acostumen a reproduir-se perquè es tracta de trossos d'una mateixa nació. Si el Sud dels Estats Units, revoltat contra el Nord en la guerra de Secessió del segle darrer, hagués estat una nació, el problema hauria rebrotat després. Quan és una nació la que reivindica la seva llibertat, ni les guerres ni les opressions l'ofeguen i els segles passen debades.

Tal és el cas de Catalunya.

I acabaré, amics, recordant una frase d'un gran escriptor francès Sainte-Beuve: "Havem de deixar les coses una mica abans que les coses ens deixin a nosaltres". Espanya no l'ha seguit mai aquest principi. No ha deixat mai les coses a temps. Sempre ha esperat que les coses la deixessin a ella. Recordem-li els catalans novament, aquest principi. Diguem-li a Espanya que si el règim d'imposició no deixa a Catalunya, Catalunya deixarà aquest règim. (El públic, a peu dret, ovaciona llargament l'orador).

(Vid. pàg. 134)

quelcom més definit. La tàctica, doncs, ha d'ésser diversa.

La nostra batalla és contra l'opressió, no pas contra les concupiscències d'una política estranya a la nostra ànima nacional. L'aspiració catalana no es concreta pas tant pel costat d'aconseguir la reforma orgànica espanyola, com pel costat de donar un instrument d'Estat a la nació catalana.

Davant un enemic ben definit, cal definir també l'atac. ¿I quina ha d'ésser la nostra posició?

el resum d'una fe i d'un heroisme.

Convinguem que aquesta coincidència dels patriotes catalans per a simplificar el lèxic polític i depurador-lo, suposa una coincidència de sentiment nacionalista i de voluntat de triomf que obre el cor de les esperances més belles.

Parlant amb ells diríem que a Catalunya ja no hi ha res més a fer sinó esperar el dia en què circumstàncies propícies permetran de donar el crit de llibertat a la nostra Pàtria.

No s'adonen que a Catalunya hi ha alguna cosa de més important per remoure, això és, que encara hi resta una gran massa d'indiferents, de sords a la veu de l'ideal nacionalista i que aquesta massa és avui l'obstacle més gros que s'oposa a l'assoliment del nostre ideal.

Sagarra nacionalista no es refereix pas, ni de lluny, a aquells qui no tenen llur cor encès d'amor a Catalunya a aquells qui sense pertànyer a un partit anti-català, se'ls endona de parlar i d'escriure en català a aquells qui no es commouen quan la Pàtria és ultratjada; a aquells qui en veure volejar la bandera catalana no exulten de joia ni els espurnegen els ulls d'emoció; a aquells qui ignoren, sense avergonyar-se'n, els noms dels nostres reis més gloriosos, dels nostres escriptors més grans de l'antiguetat, de les efemèrides més cabdals de la nostra història; a aquells qui tant els fa ésser fills de Catalunya, com d'Extremadura, de l'Urugai o de Iugoeslàvia. Car tota aquesta massa d'indiferents fa més mal que l'enemic declarat, el qual, al cap i a la fi, serveix d'estímul.

Els nacionalistes forans tan radicals al menys com els de ciutat, lliitem precisament contra aquest ambient de fredor i de panxacontentisme i per aquest motiu sabem el que ens costa de fer adeptes, per tal com els nostres enemics més grans són el quietisme, la rutina i el ja farem.

És amb pena que veiem que tots aquests companys de Barcelona que no esmersin millor el temps, deixant-se de formar grups que per la mateixa poca força que tenen, poc han de contribuir en realitat al ràpid alliberament de la Pàtria.

Cal tenir present que són nombrosos els pobles de Catalunya mancats d'organitzacions patriòtiques i és desconhortador el nombre de catalans indiferents davant el plet plantejat entre els catalans patriotes i l'Estat espanyol.

Heu's ací la tasca a fer: córrer tota la terra catalana, predicant sense parar Pàtria lliure; desvetllar aquells qui dormen; convèncer els escèptics i desenganyats; infiltrar els nostres ideals en tota mena d'organitzacions, en especial les obreres, clau definitiva del nostre triomf; en un mot, no deixar passar un instant sense fer nacionalisme i nacionalistes.

Acaba dient el nostre col·lega de Santa Coloma de Queralt, que tan exactament i amb tan bella objectivitat considera l'estat actual d'una massa important de compatriotes que

fins ara aquesta feina no s'havia emprès seriosament.

¿Qui doncs, podrà accomplir-la? ¿quina organització presenta prous garanties? ¿de qui ens caldra refiar?

Sagarra nacionalista que no està adherida a cap organització nacionalista determinada, veu amb goig l'embranchida que ha començat ACCIÓ CATALANA i perquè la integren jòvens arditos, té fe en el resultat si perdura aquesta tasca de proselitisme.

ACCIÓ CATALANA agraeix profundament aquesta nova prova d'efecte i enriqueix la seva fe de la fe dels adeptes novells que són avui dia quasi la totalitat dels patriotes íntegres de la nació. Cal l'esforç de tots com havem dit:

Catalunya ho exigeix i només així triomfarem.

Indiferència

Com ha estat observat des de la *Publicitat* i des d'aquestes mateixes planes mai com en aquestes darreres setmanes no s'havia manifestat tan clarament el divorci espiritual entre Catalunya i l'Espanya genuïna. Com escriu el *Baix Penedès*, del *Vendrell* (11 nov.) en el seu editorial.

Aquest desinterès, aquesta indiferència per les coses d'Espanya, que pot semblar de moment una cosa sense importància, aquesta actitud nostre del "tant se me'n dona" demostra la insensibilitat del poble català davant els problemes greus que planteja a l'Estat espanyol la descomposició de la seva carcassa.

¿A què atribuir-ho sinó al nacionalisme? Per això el *Baix Penedès*, després d'esmentar amb satisfacció la indiferència amb que els catalans han rebut les lluites que espanyols amb

espanyols sostenen a la capital de llur nació diu:

El nacionalisme—això és el nacionalisme català—pot estar satisfet d'una cosa tan difícil de realitzar: la indiferència del nostre poble davant la lluita de les desferres opressores de l'Estat espanyol.

Cal que aquesta indiferència és propagui en tots els ordres...

La lluita contra el Salisme

Com referíem en el nostre número anterior és tenaç la lluita que els patriotes terrassencs han de sostenir pel bon nom llur i pel de Catalunya contra el cap visible de l'organització botiflera. La victòria obtinguda el 12 novembre al poble de Castellbisbal per la candidatura nacionalista-republicana sobre l'espanyolista, representa, com diu molt bé el *Dia* de Terrassa, el triomf de la catalanitat i de la democràcia contra el caciquisme anti-català.

"Les eleccions de Castellbisbal, diu el *Dia*, constitueixen a la vegada una adhesió i una sanció. Adhesió als ideals nacionalista i democràtic i sanció contra la política seguida per En Sala i els procediments emprats pels seus mandatariis.

Sembla que nacionalistes i republicans donaren prova d'una disciplina exemplar cosa que diu molt a favor de l'esperit de ciutadania dels electors terrassencs. Cal ara esperar que la victòria local del 12 de novembre esdevingui oportunament, una ampla victòria definitiva.

Tres "veus"

H. Màries i Magrinyà a la *Veu de Tarragona* (18 nov.) i J. Busquets i Tenes a la *Veu de l'Empordà* (11 de nov.) referint-se a diversos aspectes del nostre plet nacionalista coincideixen a afirmar que el nostre problema nacional es decanta cap a un radicalisme radical molt definit. També la *Veu de Catalunya* acaba de fer declaracions semblants.

El no concedir a Catalunya una màxima autonomia—diu el senyor Màries i Magrinyà—el no reconèixer-li els seus drets de nacionalitat ha fet que els autonomistes d'ahir siguin els nacionalistes d'avui i que els regionalistes conscients i que els hòmens directors de la política catalana, que fins ara havien seguit una marxa intervencionista, els uns vacil·lin i els altres es declariïn hostils als principis de pau i de concòrdia i es declariïn francament independentistes.

I el senyor Busquets i Tenes després de donar sòlides raons sobre la raó de què hagin augmentat els entusiasmes de la solució radical del plet català, escriu:

Portem el pensament anys enrera i l'autonomia era l'abast del nostre desig. Avui es vol més; es vol tot; es vol la independència...

Aquest parer unànime expressat ara i adés per hòmens, entitas i periòdics pertanyents a matisos diversos i àdhuc oposats de la política catalana fa esperar que aquell font únic del qual tan home parla es constituirà més ràpidament del que podem sospitar el dia que calgui...

Catalanisme és cultura

Al Priorat, de Falset, (1 nov.) signat J. M. G., es fan algunes preables consideracions entorn de la característica cultural del nostre moviment patriòtic. Després de traçar la trajectòria seguida pel catalanisme, el qual sorgit de la ciutat, cor de la Pàtria, escampa cap els medis industrials més potents, (Conca del Llobregat, comarques del Ter i de l'Onyà) conquistades amb poc esforç, s'expandeix més difícilment cap a les comarques agrícoles, a proporció de llur cultura. Lla on és més gran l'analfabetisme, és més petit (¿qui pot dubtar avui del catalanisme de l'Empordà, de la Costa brava de la Selva, del Gironès, etc.?). a les comarques lleydetanes de la muntanya es van conquistant pam a pam, però al Baix Urgell, les comarques comercials com la de Tàrraga, són avui ben catalanes.

I a Tarragona res no diguem. Reus i Valls foren catalanitzats (de dreta o d'esquerra) totseguit. Ho ha estat el pla del Vendrell, més comercial i amb més contacte amb Barcelona, i ho és la Conca de Barbarà a base principalment de la culturització que per als pagesos suposa la tasca dels Sindicats agrícoles. L'excepció de Tarragona, bella i estimable ciutat, és explicable pel mateix motiu de Lleyda; no parlem de Tortosa, on el problema és autòcton per influències seculars.

El procés de catalanització del Priorat ens revelaria el mateix. Les capes socials més cultes (estudiants, propietaris, atents als problemes agrícoles moderns, industrials, poblacions una mica més cultes que altres, clerecia jove, hòmens de carrera, etc.) són nostres ja. Els nuclis jòvens no sindicalistes, són ja ben catalanitzats. Els pagesos que coneixen sistemes moderns de cultiu, que llegeixen revistes, que s'ocupen de tractats de comerç, són amb no altres. Només una excepció tenim: la dels pobles més apegats a les roques de la cultura i més isolats del món jals qui, de vegades, per una carretera els fan abdicar de les coses de l'esperit!

De totes aquestes consideracions l'articulista de Priorat en treu la conseqüència que "catalanisme està en raó directe a cultura i a vida entensa i

moderna". Això tanmateix és cert D'ací que les primeres manifestacions del catalanisme sorgissin dels catalans més cultes i que hagi esdevingut una tradició ininterrompuda que el jovent universitari més estudiós sigui, a la vegada, el més fervorosament patriota.

Resum quinzenal

El Sol de Tous, de Sant Martí de Tous, (11 nov.) publica un extraordinari en commemoració del novè aniversari de la seva publicació. En l'editorial exposa entre altres lloables motius de la publicació, l'amor a la parla nadiua. Que és fet i fet un cabdal sentiment patriòtic.

Avant!, de Vilafranca, (11 nov.) diu en l'editorial que en la tasca de renacionalització tots plegats som negligents. "Edmond" demana en el mateix número que les escoles municipals en projecte a Vilafranca siguin catalanes. "Gotims" es pregunta perquè Ship-boy de la Publicitat, no signa Grumet.—Nosaltres, més fervorosos encara de l'íoma preguntem: ¡i per què no Garcés?

El Gironès, ha començat la publicació d'un suplement d'esports dit Revista d'Esports, editat amb magnífics tipus de lletra d'impremta que el fan de molt bon veure. L'imprimeix la casa Masó de Girona.

Al Llamp, de Falset, el senyor Sedó i Borrell continua escrivint sobre la propaganda nacionalista rural. Demana un llenguatge clar. Res no té que veure regionalisme i nacionalisme, segons ell i té tota la raó. El regionalisme vol: Catalunya autònoma formant part de l'Estat espanyol; el nacionalisme vol: Catalunya nació lliure fora de cap tutelatge estranger.

INFORMACIÓ

La segona lletra d'En Cavaller

El senyor Cavaller Goyeneche publica a la Libertad, de Madrid, (29 octubre), la segona de les lletres que sota aquest títol, adreça a un suposat germà. (Vid. Lletra I, a ACCIÓ CATALANA, núm. 14). La seva molta extensió i l'incloure-hi comentaris que fugen del to de la lletra o que no diuen gaire a favor de la catalanitat del senyor Cavaller, ens obliga a reproduir-ne només els paràgrafs més interessants.

"L'explosió del sentiment d'independent a cultura i a vida intensa i Catalunya, coincideix amb les afirma-

cions d'En Rovira i Virgili en la seva famosa conferència de la qual et vaig parlar a l'altra lletra, i els efectes de la campanya intensa que està realitzant l'entitat novella dita ACCIÓ CATALANA em duen a tómer que és ja impossible evitar la ruptura violent entre Catalunya i Espanya. Perquè, en aquest moment, és a Catalunya una viva realitat espiritual la seva separació d'Espanya.

Jo havia cregut de bona fe en l'eficàcia d'un sistema doble que donés per resultat la catalanització d'Espanya i la castellanització de Catalunya.

... ..

Sé però que estic divagant, perquè tot intent per a demostrar que és un error gran i un perill greu, amb tremendes conseqüències per a la vida de Catalunya, la persistència en aqueixa acció i campanya que la porta a separar-se violentament d'Espanya, serà considerada com a maniobra d'un català que traïciona la seva pròpia terra. Sospit, amb fonament, que, aviat, serà a Catalunya infinitament pitjor la situació de molts de catalans que la d'aquells espanyols batejats d'"afrancesats" durant la guerra de la Independència espanyola.

... ..

És simptomàtic el que passa a Tarragona: totes les seves manifestacions culturals, artístiques, econòmiques, polítiques i esportives; els seus diaris i revistes principals; els rètols dels seus carrers i dels seus establiments; el rezel i el malmirament amb què es tracten els seus habitants, titllats d'aquesta o d'aquella tendència; tot l'ambient de la ciutat, en fi, demostra que Tarragona es troba en el camí de la seva total catalanització.

L'Associació protectora de l'ensenyança catalana estesa per tot Catalunya tenia, ara fa dos anys a Tarragona, 25 associats. Ara arriben a 500. Els nois de catorze anys cerquen i fullegen amb molt d'interès els compendis d'Història de Catalunya" i comenten i discuteixen amb entusiasme la influència de la intervenció de sant Vicents Ferrer en el Parlament de Casp, com a determinants que per primer cop, en 1312, un príncep castellà cenyís la corona del gran don Jaume per a calcigar les llibertats de Catalunya i per donar mostra de las tirania que s'usava a Castella, desconeguda a Catalunya".

EL NUMERO VINENT D'"ACCIÓ CATALANA" SORTIRA EL 15 DE DESEMBRE

ALTA - IMPRESSOR - BARCELONA